23vra00125

Voorstel Gemeenteraad

Datum B&W vergadering:	26-09-2023
Datum Raadsvergadering:	02-11-2023
Afdeling:	RUIMTE
Raadscie:	Bestuurszaken
Portefeuillehouder:	Christine Van Basten-Boddin
Steller:	Ralph Hendriks

Onderwerp
Herijking Kadernota Economisch Beleid 2024-2030

Korte inhoud
In 2021 heeft gemeente Beek de Strategische Toekomstvisie 2030 ontwikkeld. Deze visie vormt het huidige strategische kompas voor de inzet van Beek, ook op economisch gebied. Afgesproken is dat in 2023 een herijking van het gemeentelijk economisch beleid plaatsvindt met als doel om de kaders van het economisch beleid voor de komende periode (2024-2030) vast te stellen en van een nadere concrete invulling te voorzien. In samenwerking met adviesbureau KplusV is deze kadernota opgesteld.

Aanleiding
De Strategische Toekomstvisie 2023 zet in op het behoud en het versterken van de brede welvaart in de gemeente Beek. Hierbij is de insteek om balans te vinden in alles wat mensen van waarde vinden. Economie is daar een relevant onderdeel in. Door integraal te werken worden koppelkansen met andere beleidsvelden beter inzichtelijk en kunnen deze worden verzilverd. Dit met als doel te komen tot een Beekse economie die maximaal bijdraagt aan de brede welvaart in de gemeente Beek.

Een concept dat samenhangt met het gedachtegoed van brede welvaart is opgavegericht werken. Dit betekent ook dat het economisch beleid niet enkel gericht is op groei van het aantal bedrijven en banen, maar dat het beleid wordt vormgegeven vanuit de opgaven waar de gemeente voor staat.

Overwegingen
In 2021 heeft gemeente Beek de Strategische Toekomstvisie 2030 ontwikkeld. Deze visie vormt het huidige strategische kompas voor de inzet van Beek, ook op economisch gebied. Afgesproken is dat in 2023 een herijking van het gemeentelijk economisch beleid plaatsvindt met als doel om de kaders van het economisch beleid voor de komende periode (2024-2030) vast te stellen en van een nadere concrete invulling te voorzien. In samenwerking met adviesbureau KplusV is deze kadernota opgesteld.

<u>Economische analyse</u>
Uit de analyse van het economisch karakter van de gemeente Beek komt naar voren dat:
- de gemeente Beek in economisch opzicht een goed presterende gemeente is. De goede bereikbaarheid en het vliegveld maken Beek een interessante plek voor (met name logistieke) bedrijven om zich te vestigen. Het aantal bedrijven dat een vestiging opent in de gemeente groeit echter minder hard dan elders, maar dit is niet problematisch.
- wat betreft de arbeidsmarkt is er een stevige onderlinge verbinding tussen Beek en de omliggende gemeenten. Vanuit de buurgemeenten komen veel mensen om te werken bij het Beekse bedrijfsleven. Andersom geldt dat veel inwoners van Beek voor hun werk naar diezelfde buurgemeenten toe trekken. Ook werken er relatief veel werknemers in Beek die woonachtig zijn in het buitenland.
- de arbeidsmarkt in Beek krimpt door een teruglopende beroepsbevolking.
- het mediaan inkomen van de bevolking ligt boven het gemiddelde in Nederland en Zuid-Limburg.

- de werkloosheid in de gemeente ligt historisch gezien laag, getuige het percentage WW'ers binnen de beroepsbevolking. Een lage werkloosheid is een goede ontwikkeling, daar werk inkomen genereert en het voor een individu maatschappelijke betrokkenheid creëert.

Al met al kan gesteld worden dat Beek een gemeente is die economisch gezien goed presteert *(zie ook onderzoek 'Bureau Louter (2022) Economische toplocaties 2022').* Dit geldt met name binnen de context van Zuid-Limburg, maar op sommige thema's doet Beek het ook beter dan het Nederlands gemiddelde.

Opgave en kansen

Op basis van de economische analyse en bronnen (themasessies, inwoners enquête strategische toekomstvisie e.d.) is bezien wat de vijf belangrijkste opgaven voor de gemeente voor de komende jaren zijn vanuit economisch perspectief.

1. Krapte arbeidsmarkt

Het inwonersaantal van de gemeente Beek neemt al een aantal decennia af en de beroepsbevolking (ook uit omliggende gemeenten) krimpt. Daarentegen neemt het aantal bedrijven en banen toe. Een krimpende beroepsbevolking, een economie die de laatste jaren op volle toeren draait en meer concurrentie om personeel, maken dat het voor bedrijven met groeipotentie lastig is om deze potentie waar te maken. De krappe arbeidsmarkt in de gemeente is een gevolg van een macro-economische ontwikkeling. De gemeente kan maar beperkt hierop sturen. Om toch werving binnen een krappe arbeidsmarkt mogelijk te maken moet er creatief gedacht worden.

2. Druk op de leefbaarheid

De samenleving in de gemeente Beek heeft een lokale identiteit en een sterk gemeenschapsgevoel en verenigingsleven. Dit draagt bij aan de brede welvaart in de gemeente. In een gemeente die te kampen heeft met krimp kan het echter voorkomen dat voorzieningen afnemen, wat ten koste gaat van de leefbaarheid. Juist hierom is het voor Beek belangrijk om ernaar te blijven streven dat zaken als openbaar vervoer (bussen en treinen) en ontmoeting op bijvoorbeeld de weekmarkt of in een goedgevuld centrum blijven bestaan.

3. De economische structuur

Binnen Zuid-Limburg huisvest Beek een relatief groot aandeel bedrijven dat actief is in de sector vervoer & opslag/logistiek waaruit veel werkgelegenheid voortkomt. Daarnaast leveren Makado en het PDV-cluster een relatief grote economische bijdrage voor een relatief kleine gemeente (qua inwonersaantallen). Zowel het logistieke cluster als het detailhandelscluster bewijzen hun waarde voor de Beekse economie. Echter, een te grote afhankelijkheid van (deze) sectoren kan ook negatieve gevolgen hebben in tijden van economische laagconjunctuur. De opgave voor Beek is om de bestaande clusters optimaal te benutten door ze maximaal te laten (samen)werken. Tegelijkertijd is het waardevol om een divers bedrijvenbestand te hebben om zo goed bestand te zijn tegen conjunctuurgolven. Daarom is het tevens een opgave voor de gemeente Beek om, waar dat met de beperkte ruimte kan, toe te werken naar een meer divers bedrijvenbestand.

4. Transities bij clusters en mkb

Het bedrijfsleven in Nederland (en ook in Beek) staat voor een aantal grote transities. Denk aan de energietransitie, de digitale transitie en de transitie naar een circulaire economie. Aan de gemeente mede de taak om het bedrijfsleven mee te nemen in deze transities.

Verstrikt raken in de energietransitie tast het vestigingsklimaat van Beek en de toekomstbestendigheid van het bedrijfsleven aan. Specifiek voor Beek is dit relevant vanwege een relatief grote sector vervoer en opslag. In deze sectoren valt in de komende jaren veel te winnen als het gaat om duurzaam vervoer. Nog specifieker ligt er een grote opgave voor het vervoer via de lucht. Met het vliegveld MAA en Aviation Valley is het de opgave voor de gemeente om maximaal te ondersteunen bij de transities, om deze economische motoren voor de gemeente toekomstbestendig te krijgen.

Daarnaast is het ook een opgave hoe bedrijventerreinen met veelal MKB de transitie naar duurzame energie doormaken. Aangezien Beekerhoek gerevitaliseerd wordt in de komende jaren liggen daar juist nu kansen om de transities verder te brengen.

De geschetste opgaven zijn overigens niet uniek voor Beek, maar leven Zuid-Limburg breed. Het oplossen van deze opgaven vereist dat er samen wordt gewerkt. In de regio zijn er enkele initiatieven en instanties actief zoals Brilliant Business, LIOF en ESZL.

Uit zeer recent onderzoek van Raboresearch blijkt overigens dat Zuid-Limburg goed scoort als het gaat om de transitie naar een nieuwe economie[1]. Het is voor Beek belangrijk om zo goed mogelijk in bestaande initiatieven te participeren en bij te sturen daar waar nodig.

5. Druk op ruimte
De schaarste aan grond is voelbaar geworden en uit zich in gestegen grondprijzen en discussies over hoe grond aangewend moet worden. Deze opgave vraagt om slimme keuzes en de juiste toepassing van de schaarse ruimte. Hoewel ruimtelijk beleid niet direct binnen het domein van de afdeling economie valt, heeft iedere aanwending van ruimte direct of indirect invloed op de Beekse economie. Wat betreft de bedrijvigheid zullen alle beschikbare kavels rondom het vliegveld, Aviation Valley en op Beekerhoek, binnen niet al te lange tijd, uitgegeven of bebouwd zijn. Daarmee is de ruimte op huidige werklocaties in de gemeente vergeven. Dit terwijl uit onderzoek blijkt dat in Beek (en de Westelijke Mijnstreek) tot 2030 behoefte is aan extra ruimte op bedrijventerreinen (voor met name het MKB). Het is derhalve belangrijk om meer op kwaliteit in te gaan zetten in plaats van kwantiteit. Hierbij kan tevens een slag worden gemaakt in een algehele verduurzamingsopgave. Met name voor Beekerhoek, en de omliggende terreinen, liggen er kansen met de beoogde revitalisering en transformatie.

<u>Ambities</u>
Op basis van de kansen, opgaven en een SWOT-analyse zijn 5 ambities naar voren gekomen. Deze ambities zijn besproken tijdens de themasessies met de stakeholders en de raads- en commissieleden d.d. 19 juni 2023 en vervolgens nader aangescherpt.

Ambitie 1: Optimaal balanceren vraag en aanbod op de arbeidsmarkt
De arbeidsmarkt in de gemeente Beek moet in 2030 zo goed mogelijk in balans zijn. Met balans op de arbeidsmarkt wordt bedoeld dat het verschil tussen gezocht personeel en beschikbaar personeel niet te groot wordt. Gemiddeld verschenen er in 2023 per maand 237 nieuwe online vacatures in Beek[2]. Dit is hoger dan het gemiddelde aantal werkloze mensen van 130 in 2023. De vraag naar arbeidskrachten en het aanbod van arbeidskrachten ligt zodoende niet in verhouding.
Aan de vraagkant is het voor de gemeente moeilijk om de vraag naar personeel te beïnvloeden. Aan de aanbodkant liggen er mogelijkheden voor de gemeente om te sturen. Hoewel het aantal werklozen binnen de beroepsbevolking in 2023 al erg laag ligt, mag er een gezonde ambitie bestaan om hier nog verder in te gaan.

Ambitie 2: Beek blijft een aantrekkelijke en concurrerende gemeente om te wonen, te werken en te vestigen
Beek heeft een sterke regionale economie met unieke economische facetten. De goede bereikbaarheid over weg, spoor en lucht, de nabijheid van België en Duitsland, een detailhandel- en logistiek cluster en een levendig centrum met gewaardeerde speciaalzaken maken Beek een aantrekkelijke vestigingsplaats. De leefbaarheid in de kleine kernen staat – net als in de rest van Nederland - echter onder druk. Het verdwijnen van voorzieningen en lokale bedrijvigheid beïnvloedt de leefbaarheid negatief. Daarom moet de gemeente inzetten op lokaal ondernemerschap in de kernen. Denk hierbij aan ondernemingen zoals kleinschalige horeca, kinderopvang, zorgverlening of levensmiddelenverstrekking.
Een sector die nu nog ondervertegenwoordigd is in Beek, is de toeristische sector. De toename van (kleinschalig) toerisme brengt reuring voor de kernen van de gemeente, meer klandizie voor lokale ondernemers en betekent daarmee ook een boost voor de leefbaarheid.

Ambitie 3: Versterken van de economische structuur
De kwaliteit van bedrijven moet leidend gaan zijn boven de kwantiteit. In Beek is er zeer beperkt ruimte voor nieuwe bedrijven. Louter inzetten op het aantrekken van nog meer bedrijven is daarom niet efficiënt en is niet in lijn met het gedachtegoed van brede welvaart. Het wordt belangrijk om de economische structuur kwalitatief te verbeteren met een diverse én vitale bedrijvenpopulatie.
Zo kan worden gekeken of er bedrijven die nu buiten de bedrijventerreinen gevestigd zijn, maar beter passen op een bedrijventerrein, verplaats kunnen worden. Voor het centrum van Beek betekent dit dat er bij beschikbare ruimte gekeken wordt hoe de leegstand tegengegaan kan worden en hoe de kwaliteit van het centrum verbeterd kan worden.

[1] https://www.rabobank.nl/kennis/d011382856-welke-regios-lopen-voorop-in-de-transitie-naar-een-nieuwe-economie
[2] ArbeidsmarktInZicht, 2023

Een bedrijvenpopulatie kan nog zo divers en vitaal zijn, zonder regionale samenwerking lopen de bedrijven de voordelen van samenwerking mis. De opgaven in Zuid-Limburg zijn bekend. Het oplossen van deze opgaven vereist dat er samen wordt gewerkt. In de regio zijn er enkele initiatieven en instanties actief zoals Brilliant Business, LIOF en ESZL. Het is belangrijk om zo goed mogelijk in bestaande initiatieven te participeren en bij te sturen als dat nodig is.

Ambitie 4: Het bedrijfsleven in Beek maakt belangrijke transities door
Transities die belangrijk zijn voor het bedrijfsleven zijn in ieder geval: de energietransitie, de transitie naar een circulaire economie en de transitie naar een digitale economie. In Beek bestaat een groot deel van de economie uit mkb. Het doorlopen van deze transities vraagt veel van het bedrijfsleven, zeker als ze min of meer tegelijkertijd doorlopen moeten worden. De ambitie is dat in 2030 het bedrijfsleven de belangrijke transities heeft doorgemaakt. Dat is nodig om te komen tot een toekomstbestendige economie.
De meeste mkb'ers zijn zich al bewust van de noodzaak om te verduurzamen, maar lopen dus vast bij het overwegen van de juiste maatregelen. Goede ondernemersdienstverlening kan voor bedrijven het verschil maken.

Ambitie 5: Economische drijvers worden toekomstbestendig
In de gemeente Beek is de grond voor nieuwe bedrijvigheid op. Daarom wordt het zaak om in te zetten op kwaliteit boven kwantiteit. Onderdeel van die kwaliteitsslag is het toekomstbestendig maken van de locaties met een groot economisch belang. Aviation Valley (inclusief Technoport), Beekerhoek, Centrum Beek, MAA en Makado zijn economische drijvers in de gemeente. De ambitie is dat deze locaties toekomstbestendig worden ingericht, zodanig dat de regionale impact maximaal aanwezig blijft en dat deze impact ook erkend wordt.

Deze ambities zijn vervolgens vertaald naar concretere actielijnen (zie bijlage). Gezamenlijk vormt dit het kompas voor de inzet van de gemeente als het gaat om economisch beleid voor de komende jaren.

Financiële overwegingen
Uw raad wordt via dit voorstel gevraagd om het kader vast te stellen op basis waarvan de komende 6 jaar het economisch beleid voor de gemeente Beek wordt vormgegeven en waar de beschikbare ambtelijk capaciteit gedurende deze periode op wordt ingezet. Hierbij wordt opgemerkt dat de laatste jaren ons heeft geleerd dat prioriteiten als gevolg van o.a. een (economische) crisis kunnen veranderen.
Het streven is om uiterlijk in Q2-2024 aan uw raad een concreet, handelend en uitvoerbaar uitvoeringsprogramma inclusief financiële raming voor te legen. Uitgaande van de in het meerjarenperspectief van de programmabegroting 2024 opgenomen beschikbare financiële middelen, zal dit betekenen dat naar verwachting er een nadere prioritering gemaakt moet worden van de uit te voeren acties.

Communicatie
Tijdens een themasessie op 19 juni 2023 is met stakeholders en met de raads- en commissieleden Bestuurszaken en Inwonerszaken het gesprek aangegaan over de economische opgaven en kansen die zij zien voor de gemeente Beek. Deze input is meegenomen in het bepalen van de ambities voor de gemeente voor de komende periode.
Daarnaast zal door KplusV een korte animatie film worden gemaakt van de economische koers die gemeente Beek tot 2030 wil varen. Daarmee brengen we het beleid dichter naar de inwoners.

Beslispunten
De Kadernota Economisch Beleid 2024-2030 vaststellen.

Beek,
BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN BEEK,

Joop Crucq	Christine van Basten-Boddin
Gemeentesecretaris	Burgemeester

Besluit Gemeenteraad

De raad van de gemeente Beek;

gezien het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 26-09-2023;

Besluit:

De Kadernota Economisch Beleid 2024-2030 vaststellen.

Beek, 02-11-2023
GEMEENTERAAD,

Guliël Erven	Christine van Basten-Boddin
Raadsgriffier	Voorzitter